

marxista-leninista elmélet, a haladó tudomány egyes részletkérdéseivel kapcsolatban írt, mint cáfolatokat, vagy mint válaszokat. Ez a fejezet magában foglalja azt a jelentős kritikai cikket is, amelyet 1949 nyarán írt a Társadalmi Szemlében Lukács György „Irodalom és demokrácia“ kötetéről és egyáltalán Lukács György irodalmi és ideológiai tévedéseiről, s amely cikke az azóta lefolyt Lukács-vita kiindulópontja volt. Itt találjuk az „Uj Ember“ és a „Mikroszkóp“ c. írását is, amelyben azt mutatja ki, hogy az „Uj Ember“ filozófiai idealizmusa, amikor a „hitetlen tudomány“ és egy magaterepített vulgáris álmaterializmus ellen hadakozik, olyan tudományos érveket sorol fel, amelyek inkább igazolják, mint cáfolják a dialektikus materializmus igazságát.

Rudas László könyvnapi kötetéből egy tudós ideológus kemény arcú bontakozik ki, aki lendületesen harcolt minden ellenséges elmélet ellen. Jelen kötete előbbi műveivel együtt a haladó tudomány, a marxista-leninista ideológia jelentős forrása, amely nagy tanulságul szolgál az „életjáró elmélet“ tanulói és tanítói számára.

KIRÁLY JOZSEF

A HIVATAL PACKÁZÁSAI

Igen értékes és kiállításban is izléses könyvet adott ki a Révai Könyvkiadó N. V. a könyvnapra „A hivatal packázásai“ címen.

A kötet, ahogy a cím is mutatja, a hivatal aktatologatását, semmittevését, „packázásait“ sőt tudatos kártevéseit mutatja be. Mi tette aktuálissá és szükségessé ennek az antológiának a megjelenését? Kétségtelen tény, hogy a bürokrácia még ma is általános jellemvonása közigazgatásunknak, mint ahogy az is volt évszázadokon keresztül, népi demokráciánk létrejöttéig, első igazi alkotmányunkig. A felszabadulással, új alkotmányunk létrehozásával, azonban még nem szűnt meg a bürokrácia. A Horthy-rendszer bürokratái meghúzódtak, vagy egyik hivatalból a másikba szivárogtak. S ez a bürokrácia nemcsak félreértést, hanyagságot, vagy tudatlanságot jelentett, hanem sok esetben a befurakodott ellenség tervszerű aknamunkája volt. *Lenin*, a Bolsevik Párt 7. kongresszusán így jellemezte ezt a folyamatot: „A régi bürokratikus elemeket mi szétkergettük, felforgattuk és aztán új helyekre kezdtük ismét beállítani. A cári bürokraták kezdtek bemenni a szovjet intézményekbe és újból elkezdtek bürokratizálni, kommunista színt öltöttek és a sikeresebb karrier érdekében igyekeztek az Oroszországi Kommunista Párt tagsági igazolványát megszerezni, vagyis, miután kikergettük őket az ajtón, újra bemásztak az ablakon! E tekintetben legjobban érezteti hatását a képzett munkaerők hiánya. Ezeket a bürokratákat szétkergettük, de egycsapásra átnevelni őket lehetetlen. A bürokratizmus elleni harcot végig harcolni a teljes győzelemig csak akkor lehet, ha majd az:

egész lakosság résztvesz a közigazgatásban. A polgári köztársaságokban ez nemcsak nem volt lehetséges, *maga a törvény gátolta ezt.*"

Dolgozó népünk a felszabadulás után nagy lendülettel kezdett neki a 3 éves terv, a szocializmus, s az 5 éves terv megvalósításához. A szocialista fejlődést akadályozó bürokrácia veszélyességét Pártunk ébersége leleplezte és a harcot megindította. Már a magyar sztáhanovisták első kongresszusán, 1950 februárjában, több felszólalás hívta fel a figyelmet erre a veszedelemre. S a bürokrácia alattomos kártevése különösen a vallás- és közoktatásügyi minisztérium munkájával kapcsolatban mutatkozott meg. Pártunk Központi Vezetősége ismert határozatával rávilágított arra, hogy milyen felelősség terheli a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot a nevelésügy terén való mulasztásaiért és a befurakodott ellenség tudatos kártevéséért. *„Az ellenség kártevő munkájának szerves része a minisztériumban általánossá vált bürokratikus vezetés rendszere. Fel kell számolni a minisztérium bürokratikus módszereit, aktagyártás helyett eleven kapcsolat kösse a minisztériumot a köznevelés minden területével.* — állapítja meg a Központi Vezetőség határozata.

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium példája mutatja, hogy mennyire fontos a hivatali éberség és a kemény harc a bürokrácia mindennemű megnyilatkozása ellen.

Ehhez a harchoz szolgáltató jó szempontokat a „Hivatal pacakázásai“ kötet, amikor bemutatja a bürokrácia, az aktatologatás, a paragrafus-büvészkedés különböző módjait. Maga a könyv tulajdonképpen antológia, amely prózáiróink írásaiból tartalmazza a bürokráciára vonatkozó legjobb részeket.

A kötet első része a felszabadulás előtti, sőt a múlt századi bürokratizmust és ezen keresztül az uri-nemesi és a polgári társadalmat egyaránt bírálja. *Eötvös József, Eötvös Károly, Jókai, Mikszáth, Tolnai Lajos, Móricz Zsigmond, Nagy Lajos,* a kötet első részének névsora büszkén jelzi, hogy realista igényű prózáiróink lecsaptak a tipikusan visszatérő bürokratikus visszáságokra és ostobaságokra. Néhány szemelvény jól mutatja, hogy pl. az 1848-as forradalom utáni bürokrácia nemcsak hanyagság, vagy hivatali lustaság, hanem az akkori uralkodó osztályok *tervszerű és tudatos kizsákmányoló, elnyomó politikája* volt. Amint az egész feudális törvényhozás, képviselőválasztás és jogszolgáltatás, úgy az egész uri-nemesi és a polgári közigazgatás is elnyomó fegyverré vált. Az aktatologatástól a nyílt erőszakig, a csendőrterrorig az uralkodó osztályoknak hatalmas kizsákmányoló gépezet állott rendelkezésére. A közigazgatásban ezért kapott annyi helyet a Mikszáth és Jókai által jól jellemzett hivatali ostobaság, mert az akkori rend nem a dolgozók ügyeinek gyors elintézését várta a hivatalnokoktól, hanem a kizsákmányolás, az elnyomás zavartalan lefolytatását.

A kötetben lévő szemelvények közül nem látja mind világo-

san, hogv korukban a bürokrácia az uralkodó osztály bűneihez tartozik. A szemelvények világnézete tekintetében így nagy változatosságot találunk a tudatos vádirattól a mosolyogtató anekdotáig.

Különösen tanulságosak a kötetben azok az írások, amelyek a felszabadulás után íródtak s amelyek az egyes hivatalokban lapuló reakció bürokratikus aknamunkáját leplezik. Ie. *Aczél Tamás*, *Komoly Péter*, *Gádor Béla* írásai tanulságosan mutatják, hogyan harcolnak dolgozónk a többtermelésért a hivatali kártevés akadályaival és csapdáival. A Szabad Nép „Görbe tükör“ rovatából jólismert *Máté György* szatirái a párt- és a szakszervezeti életbe, az üzemekbe beférkőzött bürokráciát, éberséghiányt fedik fel.

A „Hivatal packázásai“ nemcsak jó olvasmány, hanem első-sorban kemény *harci* kérdés. A kötet a nyiltan támadni nem mérő, hanem a lapulva aknamunkát végző, befurakodott ellenség kártevéseit mutatja meg. A bürokratizmus elleni harcban jó útravaló ez a kötet, amely akkor tölti be igazán hivatását — ahogy a kötetet összeállító *Kováts Miklós* írta —, ha az olvasó elviszi *saiját munkaterületére, hogy ott is felfedezze és szétzúzza a bürokrácia hadállásait.*

KIRÁLY JÓZSEF

H. I. HERZEN:

VÁLOGATOTT FILOZÓFIAI TANULMÁNYOK

(*Szikra.*)

Az orosz forradalmi demokratákat (*Herzen*, *Bjelinszkij*, *Csernisevszkij*, *Dobroljubov*) nálunk igen kevésbé ismerik, pedig szerepük mind Oroszország történetében, mind a 19. századi gondolkodás fejlődésében igen jelentős.

Műveiknek magyarul való fokozatos megjelentetése azért is fontos, mert a polgári filozófiatörténet ahogy eltorzította az egész 19. századbeli filozófia fejlődését, *Marx*, *Engels*, *Hegel*, *Feuerbach* jelentőségét, éppúgy agyonhallgatta az orosz forradalmi demokratákat, ami persze egyáltalán nem véletlen a polgári filozófia reakciós volta miatt. S ha egyáltalán tett is a polgári filozófia említést pl. Herzenről, gyökerében hamis felfogást hirdetett róla, egyszerűen Feuerbach-tanítványának minősítette.

Herzen már fiatalon, egyetemi hallgató korában lett vezére a haladószellemű ifjúsági mozgalomnak. Többszöri száműzetés után Párisban és Londonban telepedett le, de forradalmi működését külföldön sem hagyta abba egy pillanatra sem. Szelleme egész erejével vetette magát harcba a cári rendszer ellen, a jobbagység felszabadításáért. Londonban szerkesztette a *Kolokol-t* (Harang), a harcoss forradalmi lapot, amely keményen bírálta a cári rendszer minden tettét és buzdította az oroszországi haladó